

Magtubu to jôgij wôô to Pol li bij Kworêntijênê Kwôlo kôl kwôli magtubu to Pol li hen

Magtubu to têê wôô to Pol hô li bij kamaŋ ka Kworênt sôŋ hen na, gel wo perêrji ré dô gaŋ né. Ka pônî perêrji a hen, na li bôri taari damaŋ wôsa bay kôl ciré hôn dampare tori toŋ *ôbi jé hen né. Pol kôl kwôlê damaŋ gengij sa kwôlê woji bi wo hen, nijba, ôbi gel peré wo dîré perji hen men, ôbi ôrij doy wo ciré hô bij tôŋ a men. Na ôbi á, kirija ôbi ré toy kwôli Kworêntijênê wo bay ré gey belé hal woji hen, menba, ôbi li yi derê damaŋ (Sapitre 7: 5-15).

Sapitre 1: 1-11 hen na, ôbi kôl kwôli aŋga ômi ka sa sari a bô emê wo Epês a hen men, iyeŋ a Emen né jal bôri ba men.

Sapitre 1: 12 - 7: 16 hen na, ôbi kôl kwôli perêrji wo ré habij naŋ kamaŋ ka Kworênt a hen men, kwôli dampay jé wo *ôbi jé wo Jésus Krist. Men, ôbi kôlji wô mi a dîré iyêl naŋ tôri to dami bô magtubu to tumô hen ba men, yiri ré dôri wô wo magtubu hende to hen ré li aŋ ermé wo Kworêntijênê ré hô yi gay men hen.

Sapitre 8-9 hen na, ôbi kôl kwôlo gengij sa wôgê are wô bay ayê bôô ka bô emê wo Judé a, ôbi kôlij Kworêntijênê ré bu baliyare wôsa ôbi kôlji iyôŋ ba: «Men, ken hôn derê wo Kelma wona Jésus Krist ôbi wo are kêmi yi kôbri a, nijba,

ôbi na li yiri ôbi nimré wô sarŋge, ôbi li are bay ka hen iyôŋ aŋ hô yij ôbi nimré aŋ bi kenbay kené hô yij bay upé tu Emen a.» (1 Kworêntipê 8: 9.)

Sapitre 10-13 tô magtubu to ba hen na, Pol iyêl naŋ tôô to dŋangi nij. Ôbi iyêl naŋ tôri to dami gengij sa ka kôl ôbi ré na *ôbi jé woŋ tiri ré hen. Ôbi duu kibi magtubu tôri hende to hen dêj iyôŋ naŋ kwôlê woŋ baliyare.

Tôô Pol to iyêlij kwôlê bô magtubu hende to hen na, ôbi kôl hen iyôŋ na wô jôrij sari ré men, sa ermé wori wôni ré a men. Hena ôbi ré mase bi díré gelé dampare tori toŋ *ôbi jé hen na, na wo gawré ré enge Kwôlo Dôri dô yôd men, bay ré hôn *Krist mega Kelma woji iyôŋ a men.

Dosé to ôbi liji

¹ Nôbi, Pol *ôbi jé wo Krist Jésu naŋ bô geyé wo Emen. Nibay naŋ yênena Timoté a lê magtubu hende to hen bij églis to Emen to sa iyé Kworênt a men, bij bijné kêm ka ôbi dji gay ka bô emé wo Akay a hen a men. ² Bi bô deré naŋ bô jalê wo Ibarna Emen naŋ kwo Kelma Jésu Krist baa naŋ ken.

Pol lij Emen dosé

³ Ayê kibi yi wô sa Emen wo na Iba Kelma wona Jésu Krist hen men, ôbi na Ibarna wo bô tu ŋa tona men, ôbi na Emen woŋ ôbi jalê bô bijné a men. ⁴ Ôbi jal bôrna bô gusij tona kêm aŋ bi nabay kôba, nana jal bô ka mô bô gusij to gay gay a hen, mega nabay kôba, Emen, na jal bôrna hen iyôŋ men. ⁵ Ken gel, gusij to nana

geliŋ damaŋ hen na, Krist kôba, na geliŋ na hen iyôŋ men, na hen iyôŋ a bô jalê wo Krist ré jalê bôrna damaŋ hen iyôŋ men hen. ⁶ Hena niné geliŋ gusiŋ ba, na wô bô jalê woŋge men, wô gelê woŋge a men. Hena niné mô bô jalê ba, na wô bô jalê woŋge aŋ bi kené uwôliŋ bôrŋge aŋ berij bôrŋge iyêre tô gusiŋ to nibay kôba, na nini geliŋ hen iyôŋ men hen. ⁷ Nini dî bôrni sariŋge a baa ya, wôsa nini hôn mega wo gusiŋ to ken geliŋ naŋ ni hen na, bôrŋge a sa jalê naŋ ni hen iyôŋ men.

⁸ Yênen, nini gey bi kené hôn mega wo gusiŋ to na nini geliŋ bô emê wo Asi hen na, na dê sarni kwôy aŋ na nini erem mega wo niné merê tu geŋ môriŋ na iyôŋ né. ⁹ Kwoni ba, na nini erem mega wo bay na ré genge kwôli temayrini niŋ, niŋba, are bay ka hen, na yi hen iyôŋ aŋ bi nana biŋ bôrna sa yerna ré, niŋba, sa Emen woŋ ôbi biŋ biŋé jê sé kamŋê hen dî. ¹⁰ Na ôbi a na derêni kibi temare a men, a terêni kibi a a tô men, na tiri, nini dî bôrni mega wo ôbi ré terêni kibi temare a hen iyôŋ kwôy kwôy a men. ¹¹ Mega ken uwôl Emen wô sarni wô kibi gusiŋ to nini geliŋ hen hen na, ariri a liŋ wô kibi uwôlé wo biŋé kwône uwôli hen men, Emen a terê kibri sarni a men, biŋé ka daŋgi kwône a liri dosé wô sarni a men.

Pol dî kibi kergare tori ta

¹² Nini hôn wo aŋga niné li sa terare a nà ná, niné li naŋ bô pôn men, Emen a ré béni a niné li hen a men. Yirni yéni gaŋ wôsa aŋga niné li naŋ ken hen na, ré na kaŋ tiri. Aŋ na bô derê wori

a derê tumôrni dîba, na tu melênê wo gawrê ré. ¹³ Kwôlo nini li bô magtubu a béŋge hen na, na ôbi wo ken dêŋse hôn hen mera dîba, na kwôlo đanŋi ré. En erem wo kené henê bôri derê jêd jêd, ¹⁴ wôsa haw hen na, ken hôn na kwari mera. Aŋ bi Wulê wo Kelma Jêsu a heran hen na, niné yi ari ayê kibi kanŋe men, kenbay kôba, kené yi ari ayê kibi kani men.

¹⁵ Mega wo na en erem mega wo ermé wonŋe ré yi na hen iyônŋ hen na, na en gey ené erê unéŋge kenbay tumô aŋ bi kené uwônŋ derê têê wôô, ¹⁶ men, kirŋa ené hena iyére tonŋe a ba, ené erê Maséduwan a dema ené hera iyére tonŋe a aŋ bi kené sa li nan en sa kergare to na erê Judé a hen. ¹⁷ Na ba ken erem mega wo ené li are baa erméri ba? Laba wo ermé wupê ré yi na mega kwo gawrê iyônŋ ba? Aŋ hena ené ôm ew ba, en ôm eŋ eŋ a men ba? ¹⁸ Mega wo Emen na kwôni won bôô pôn hen iyônŋ na, kwôlo nini kelêŋge hen na, a yé eŋ men, eŋ eŋ a men wôô ré. ¹⁹ Wôsa Kema Emen won Jêsu Krist wo nibay nan si Silas nan Timoté nini uwôl béréri perêrŋge a hen na, ôbi era na wô emê ew men, eŋ eŋ a men ré. Tiri wori ba, ôbi ôm na eŋ mera. ²⁰ Na ôbi á, are kê m ka Emen na genge điré bé hen na, are bay ka hen a lip nan geré wo Krist Jêsu. Men, nan geré wori ana nana emê *Amên wô ayŋ kibi Emen hen a men. ²¹ Emen bi a lê a nibay nan ken nana đebŋ geraŋ tô biŋare tona nan Krist hen men, ôbi a đéna nan jengêrna a men, ²² ôbi a đéna anŋan talê kari yerna aŋ đéna sa kôbri men, bi Tini mô bôrna aŋ gel wo điré

béna aṅga kwôni a tô.

²³ En kôl naṅ hini Emen, hena kwôlo ené kôl hen ré na tiri ré ba, bi ôbi bi en ma. En ô Kworênt a ré hen na, na wô wo kirija ené ô ba, ma ené lê aṅ bôrṅge ma ré mênê. ²⁴ Nini woge wô beréṅge erenṅ gengiṅ sa aṅga kené biṅ bôrṅge sara hen né, niṅba, nini li jé naṅ ken bi kené uwôṅiṅ yi derê, wôsa ken dèbu geraṅ tô ayê bôô woṅge a baa ya tô.

2

¹ Mega wo hen iyôṅ na, en genge herê iyére tonṅe a ré niṅ, wô wo ma na erê lê ani kani ka bôrṅge maa herê mène môṅ kwo tumô hen iyôṅ sônṅ. ² Ken gel, hena nôbi ené li bôrṅge mène ba, i wo dāṅgi a lê aṅa yen né dôren niṅ ba? Wôsa kenbay kêm bôrṅge mène niṅ. ³ Na tôri bi wo hen a, na ené liṅ magtubu hende to hen béṅge aṅ na en baṅ erê unéṅge wô wo jé lêreṅge maa mênê bôn. Wôsa na kenbay bay a ré lê a yen né dôren hen. Wôsa en hôn aṅga ben yi derê hen, a béṅge kenbay kôba, yi derê hen iyôṅ men. ⁴ Kirija na en liṅ magtubu hende to hen na, bôn erem kwôlê kwôy en sôm a kibi a a men. Na en li hen iyôṅ na wô mênij bôrṅge ré, niṅba, bi kené hôn wo ené peréṅge damaṅ.

Dé bô jalê sa lê habré a

⁵ Hena kwôni perêreṅge a hen, ré li ani ka li bô kirij mène ba, na bôn nôbi a mênê punen mera ré, niṅba, a mênê bôrṅge kenbay kêm a men, na kenbay kêm ré, niṅba, ka pôni bôrji mène damaṅ men, ka pôni bôrji mène lôg

men. ⁶ Gawra bi wo iyôngi hen na, bîné kwône perêrnge a hen jô kwôlê sari a nij, aɲ nê̄m hen iyôn. ⁷ Nijba, haw hen na, ken dî bôr̄nge jal sari a aɲ ken jal bôri wô wo ermé kwôlê maa dê sari. ⁸ Iyôn na, en uwôlênge bi ken dî bôr̄nge jal sari a dema ôbi ré henê wo kené piri baa ya. ⁹ Na tôri bi wo hen a, na ené lij magtubu hende to tumô hen bénge bi ené sélênge gelé na ba kené ay kwôlê wupê lij jé bi hanje ba? Hen. ¹⁰ Haw hen en kelênge, kwôni wo ken dî bôr̄nge jal sari a ba, nôbi kôba, en dî bôn jal sari a men, wôsa nôbi en dî bôn jal sa ari lê gawra bi wo hen a, hena ôbi ré lèn ani ka habij hari ré hen kôba, en dî bôn jal sari a wô kebrenje tumô *Krist a. ¹¹ En gey bi Sidan ré uwôn néri sarna ré, wôsa nana hôn masê wo ôbi mase dîré gelêna hen.

Suné wo Pol wo môrij Trowas a

¹² Kirijna en hena ô Trowas a ené erê ulê béré Kwôlo Dôri wo Krist na, kirijna en bij ya menba, en hôn wo Kelma Jêsu ré nan tô geréri tumôn a nij, ¹³ nijba, bôn yi kegege wô gelé wo en gel yêna Tit ré tô hen menba, en lij bay ayê bôô ka Trowas a dosé aɲ en dîj yen ô Masêduwan a.

Krist ay joor

¹⁴ Ayênange kibi Emen, wôsa ôbi a derê tumôrna sa sê peré wô kumbul wo Krist bôy hen, wôsa nana bij pôn naɲ Jêsu Krist men, ôbi jéna naɲ kirij kirij bi nana uwôl béré Kwôlo Dôri wori wo gengij sa Krist hen a men. Kwôlo Dôri bi wo hen na, yi mega wo wen wo dîjé gôrij kirij kê̄m aɲ bîné hônij Krist hen iyôn. ¹⁵ Na

tiri, nini yi mega gesami anğa dîjé dô aṅ na Krist a bij Emen hen, wôsa nini uwôl béré kwôlê wo Krist bij bîjé ka Emen gôlij nap ci hen men, ka ca mênê hen a men. ¹⁶ Wôsa bîjé ka Emen da gôlij nap ci hen na, gesamnini dîjéji dô aṅ bay gey kwôlê woni, nijba, ka ca mênê hen na, gesamnini dîjéji habij aṅ bay maṅ sa kebre. Iyôṅ ba, jé bi wo hen na, nini nêm lê sa yerni mera ré. ¹⁷ Nijba, nini nêm lê jé bi wo hen wô wo Emen a jéni, bîjé ka pôni kwône uwôl béré kwôlo Emen na wô uwôrij gursu mera mega ciré na bay lê jeṅga iyôṅ, nijba, nibay nini li môṅ kwoji hen iyôṅ né. Nini uwôl béré Kwôlo Dôri bi wo hen nap bôṅ pôn tumô Emen a wô wo niné bij pôn nap Jésu Krist.

3

Bijare to cay to Emen li nap tôṅ men, bijare to kôrbi to ôbi li nap Tunu toṅ hendi bô bôré men

¹ Kirija nini kôl hen iyôṅ ba, gel na wo niné hô ay tô dê deṅgôrni ta nij ba? Laba, nini gey magtubu to kwôni ré béni dema ré gelé mega wo niné na bay jé kaṅ tiri ba? Laba nini gey kené béni magtubu tôni dema niné ôrij tumô a ba? Bîjé ka pôni li hen iyôṅ nijba, nibay nini li môṅ kwoji hen iyôṅ né. ² Na kenbay a réé yé mega magtubu toni to *Krist li deṅgôrni a iyôṅ. Aṅ bîjé kêṅ hôn men, dêṅse men. ³ Kenbay kena magtubu hende to hen aṅ Krist a lê nap kôbri bêt bêt nap geré wo jé woni. Ôbi lere na nap kami anṅaṅ lê magtubu hen né, nijba, lere na nap Tini Emen woṅ ôbi merê tu geṅ hen. Ôbi

lere na sa habelê keram a ré, nijba, lere na bô gawrê a dî.

⁴ Nini kôl hen iyôn̄ wô kibi bôrni wo nini bi sa Emen a naṅ geré wo Krist hen. ⁵ Nini hôn wo niné nê̄m lê jé bi wo hen naṅ néé woni nibay ré, nijba, na Emen a béni néé wori aṅa niné liṅ jé bi wo hen hen. ⁶ Ôbi a béni néé bi wo hen aṅa niné yiṅ manê kari, aṅ bi niné dôriṅ ðijé kwôli bijare to kôrbi to ðiré bij naṅ ci hen. Bijare to kôrbi hende to hen na, na tôô to bay li bô magtubu a hen né, nijba, na Tunu toṅ hendi bô bôrê a derê tumôrni ya. Tôô to bay li bô magtubu a hen na, na tôô to duu ðijé tu Emen a, nijba, na Tunu toṅ hendi bô bôrê a biji meré tu geṅ wo naṅ kwini.

⁷ Tumô ba, Emen na li tôô tori na sa habelê keram a aṅ kirijna ôbi li hen iyôn̄ na, ðijé na gel perañgê wori wo na li aṅ tu *Moyis na jerapné birij birij hen men. Ôbi wo kirij ka perañgi bay ka hen ca yé sem né hen haji kôba, kam *Israyêl na nê̄m berê tu Moyis ré, wôsa tiri na jerapné birij birij gaṅ. Hena tôô to na mênê ðijé hen kôba, na era naṅ perañgê wo Emen, hen ba, ⁸ jé wo Tunu toṅ hendi bô bôrê hen, dema ré era naṅ perañgê wo Emen ðê aṅ sôn̄ ré ba? ⁹ Wô kibi tôô hende to hen, a Emen réé jôriṅ kwôlê sa ðijé hen. A hena bijare to cay to na tôô to na jô kwôlê sarna hen, gel perañgê wo Emen hen ba, bijare to kôrbi to lêna nana yi gawrê kaṅ derôre tumô Emen a hen ba, a geléna perañgê wo Emen ðê kwo tôô aṅ sôn̄ né ba? ¹⁰ Iyôn̄ ba, tôô to tumô na perañge hare nijba, haw hen perañgê wore bi wo hen naṅ nij, wôsa kirij ka kôrbi so aṅ ðê

sa ka cay hen nij. ¹¹ Añ haw hen na, tôô to cay to Emen na ay bij ãijé to na yi sem né hen kôba, na perange hen iyôn ba, bijare to kôrbi to a yé yôd hen ba, a perangê dê añ sôn ré ba?

¹² Nini kemna ulê béré Kwôlo Dôri ré, wôsa nini ãi bôrni sara wo ré na kwôlê woñ tiri. ¹³ Añ nibay ba, nini li môñ kwo Moyis wo na têt tiri nañ bargay wôsa perangê wo Emen wo na perange tiri a hen ãa mesela hen men, ôbi na gey bi kam Israyêl ré gel perangê wo Emen wo ãa mesela hen né a men. ¹⁴ Nijba, bay na hôn tô are bay ka hen dô ré, añ kemnêñ kemnêñ kôba, kamniji hôn dô ré hen iyôn men. Kirijna bay dêñse magtubu bijare to cay hen na, bay hôn bôre dô ré, yi mega wo bay ré têt tirji nañ bargay ka cay bay ka hen iyôn. Nijba, na kirijna kwôni bij pôn nañ Krist dema bargay bay ka hen ré nañ tiri a añ, dema ôbi ré hôn tô are dô tô. ¹⁵ Ôbi wo kemnêñ kemnêñ hen kôba, kirijna bay dêñse magtubu to Moyis kôba, bay hôn bôre ré baa ya baa ya añ yi mega bargay bay ka hen ré têt ermé woji baa ya. ¹⁶ Nijba, kirijna kwôni bul si ligi Kelma na, bargay bay ka hen nañ tiri a añ. ¹⁷ Na hen iyôn, wôsa hini woñ Kelma bi wo hen men, Tunu toñ hendi bô bôre a men na, na anja pôn. Wôsa kirij ka Tini Kelma ya ba, ãijé mô sarji senge ãiba, bay na limé ré nij. ¹⁸ Ôbi a nabay kêm ka nana bi bôrna sa Jêsu a hen, bargay bay ka hen têt turna ré nij, wôsa nana gel perangê kirij ka Kelma ka perange hen. Añ Tini Kelma li añ nana bilij gelij nañ ãi damañ a. Nabay

kôba, perañgê wona ô tumô tumô na hen iyôn men. Ôbi wo hen, a na jé wo Kelma wo na Tunu hen li hen.

4

Baja woj gerem wo angaj uné ka gengij sa Tunu yi bô

¹ Nini hôn wo ré na lê derê wo Emen aja ôbi ré béni jé bi wo hen, na ôbi á, yerni ré iléni ré hen. ² Nini li ani kani naj uwôbê ré men, nini li ani kaj tayre ré men, nini laserê kwôni ré men, nini pol kwôlo Emen naj kwoj benare ré a men, nijba, nini iyêl na tu kwôlê tumô Emen a. Aj nini gey bi bijé ré hôn wo kwôlo niné iyêl hen na, ré na tiri tumô Emen a. ³ Wôsa gawrê ka pôni na, hôn tô Kwôlo Dôri bi wo nini dô hen né baa ya tô tô. Yi mega ré uwôbij tirji a baa ya. Nijba, na bijé ka ca mênê hen a henê ré hen mera. ⁴ Bay ba, Sidan wo na emen wo sa terare a nà hen jôrji henê tô Kwôlo Dôri wo bay ré bij bôrji sara hen men, ôbi gey bi bay ré gel kirij ka perañgi ka perañge sarji a hen né men. Kirij ka perañgi bay ka hen na, na bô Kwôlo Dôri a. Aj Kwôlo Dôri bi wo hen a gelé perañgê wo *Krist wo gelij naj Emen têj têj hen. ⁵ Kirija nini uwôl béré Kwôlo Dôri na, nini dô gengij na sarni ré, nijba, nini dô gengij na sa Jésus Krist wo na Kelma hen. Aj kwoni nibay ba, nini kelênge niné na manê kanje sa kibi Jésus. ⁶ Kirija Emen na ðij sa terare na, ôbi kôl iyôn ba: «Bi kirij ka perañgi ré perañge kirij ka hendi a.» Na ôbi wo

hen a, ôbi ré bi kirij ka perangi kari perange kirij bôrni a men hen. Kirij ka perangi bay ka hen na, geléna perangê wori wo perange tu Jésu a hen.

⁷ Nibay ba, nini yi môj bapà wopj gerem iyôj, nijba, Emen bi aŋga dôri bay ka hen bôrni a. Ôbi li hen iyôj bi bijé ré gel mega wo néé wopj lij jé na, ré hena ligiri a díba, ré na kwoni nibay ré. ⁸ Bijé gaserêni gaŋ hari, nijba, dê sarni ré tô men, nini mô naŋ ermé kwôlê hani, nijba, nini bu bôrni baa ya tô, ⁹ bijé geléni gusij nijba, Emen déni aŋ né tô men, bay sêni dê sarni nijba, bay deréni ré tô, ¹⁰ bay gey wo ciré deréni kwôy kwôy haji mega wo bay na derij Jésu hen iyôj men, nijba, nini baa tu geŋ baa ya aŋ bi bay ré hôn wo Jésu kôba, ré mô tu geŋ yerni a ya men. ¹¹ Ôbi a, merê wo niné mô sa terare a nà ná, bijé woge wo ciré deréni wô kibi Jésu aŋ bi bijé ré gel merê tu geŋ wori yerni wo iya a hen. ¹² Ôbi a, nibay niné ay yerni bij temare aŋ bi kenbay ba, kené môrij tu geŋ.

¹³ Magtubu to Emen kôl iyôj ba: «En bi bôn sari a aŋa ené uwôlij béré kwôlê wori hen.» Nibay kôba, nini li na hen iyôj men, nini bi bôrni sari a aŋa niné uwôlij béré wori hen men. ¹⁴ Emen na bi Kelma Jésu ji si kamjê aŋ nini hôn wo ôbi ré béni niné jê sé kamjê hen iyôj men, wô wo niné bij pôn naŋ Jésu men, aŋ Emen a sa ôrij naŋ ni men, kenbay a men tumôri ôbi Emen a gaŋ. ¹⁵ Are bay ka kêni ka lêni hen na, na wô sarŋge aŋ bi kwônê bijé ré uwôlij bô derê wo

Emen. Na hen iyôn a, ãipé kwône ré lip Emen dosé men, ayip kibi dampare tori a men hen.

Yi wo kôrbi nañ kwo ôli

¹⁶ Na tôri bi wo hen a, yerni ré iléni ré hen wôsa nini hôn wo néérni ré dôriñ dê dê niñba, tinini ba, néere ya baa ya nañ wulê wulê.

¹⁷ Gusip to nini gelip hen na, a nañê wulê wo pôni a tô. Añ hinini a sa emê wô kibi gusip toni hende to hen tô. Wôsa hini emê bi wo hen na, na kwo dê kwo kêm hen men, a yé nañ wulê wulê a men. Ôbi a, kirija niné erem sa gusip hende to lêni hen na, nini bô mega wo ré lôg senje.

¹⁸ Nini erem na sa anga nini gel ré tô hen ðiba, nini erem na sa ka nini gel niñ hen né. Anga tu gawra gel niñ hen na, na anga a nañê tô niñba, anga gelip né tô hen na, na ka yi na nañ kwiniji.

5

¹ Nini hôn wo yirni wo na iyéy gergé to nini môriñ bô a sa terare a nà hen na, hena ré tij ba, Emen né sa béni to ðanji to derômarañ a to ôbi a lê nañ kôbri a to a yé yôd hen. ² Sa terare a nà ná, nini sômnê yerni wôsa nini gey wo Emen né béni iyére toni to kôrbi to derômarañ a hen, bi niné erê merê ya niñ. ³ Añ kirija Emen a béni yi bi wo hen na, niñ môriñ bô a yôd añ tinini a merê yere senje ré niñ. ⁴ Haw hen wo nini mô bô iyéy gergé toni a hen na, nini gelip gusip men, nini pôr a men. Niñba, na wô wo nini gey wo Emen né dô yerni wo hawi hen né, niñba, nini gey bi ôbi ré béni yerni wo kôrbi añ yi wo kôrbi bi wo a merê yôd hen, ré gase kwo ôli wo

a ma hen. ⁵ Na Emen bi a gengé bi niné uwôñ yi wo kôrbi bi wo hen men, na ôbi a béni Tini aja niné hônij wo ôbi a ré béni yi wo kôrbi bi wo hen men, ôbi a réé béni anja kwôni ka baa hen kêm a men.

⁶ Na tôri bi wo hen a, niné berij bôrni iyêre hen men, ôbi a niné hôn wo kirija niné nañ yerni wo ôli hen baa ya tô na, niné kelañ nañ iyé Kelma Jêsu tô. ⁷ Nini gili nañ tirni ré tô, nijba, nini mô hen iyôñ wôsa nini bi bôrni sari a. ⁸ Nini bu bôrni iyêre men, nini gey dé yirni wo na añ, añ niné erê merê nañ Kelma iyêre tori a. ⁹ Na ôbi á, hena niné baa sa terare a nà baa ya tô, hena niné mô nañ dí nij kôba, nini gey lê na anja dé tiri hen dí. ¹⁰ Wôsa nabay kêm naa sa débêñge tumô Jêsu Krist a bi ôbi ré jô kwôlê sarna. Añ i i kôba, ôbi a têbri sa kôbri wô jé wori wo ôbi na li sa terare a nà hen. Añ hena na nana li anja dôri ba, ôbi a têbêna derê men, a hena na nana li ka habij ba, ôbi a perêna men.

Krist a hô dayêna nañ Emen

¹¹ Nibay nini hôn kemnañ Tini Kelma. Na ôbi á, niné woge bi niné biyê ñijé bi bay ré hôn wo kwôlê woni wo niné kôl hen na, ré na tu kwôlê. Wôsa Emen ba henêni dô men, kenbay kôba, en erem wo kené hônên men. ¹² Ken kôl yañ ba niné di na denğôrni, nijba, nini di denğôrni ré nijba, nini gelêñge na geré bi yerñge ré yêñge wô sarni. Añ kirija ñijé ré dô kwôlini habij ba, kené hôn kwôlê woñ ulêji sara. Wôsa bay ba, gel yirji na nô tu ñijé nà mera díba, kôbe bôrji ré. ¹³ Hen ba, nina kwôbrê mega wo ñijé ka pôni

kôlij hen iyôn ba? A hena niné yi kwôbrê ba, na wô bij Emen. A hena niné na kwôbrê ré ba, na wô béngge kenbay. ¹⁴ Jé wo nini li hen na, nini li hen iyôn wôsa nini hôn wo peré wo *Krist a ré emê sarni men, haw hen nini hôn wo gawra pôn a ré ma wô sa bijé kêm hen. Na ôbi á, tu Emen a ba, yi mega bijé ré ma nañ dī iyôn men. ¹⁵ Ôbi ma na wô sa bijé kêm añ bi ka mô tu geñ baa ya hen, ré lij aña bôrji ré gey hen né, nijba, bay ré lij aña bôri ôbi ré gey hen dī. Wôsa na wô sarji aña ôbi ré mañ añ Emen biri ji si kampê hen.

¹⁶ Na hen iyôn aña haw hen niné bôrij cêgi gawrê nô hen mera ré bi wo ca ba, na nini jô kwôlê sa Krist na hen iyôn men hen, nijba, haw hen nini li hen iyôn né nij. ¹⁷ Kwôni wo bij pôn nañ Jésu Krist na, na gawra wo kôrbi añ aña ka cay hen nañ nij, añ are kêm a yé na ka kôrbi nij.

¹⁸ Emen a lê are bay ka kêm hen. Añ jo Krist bi ré hô bêna pôn nañ dī, añ haw hen béni jé bi niné ô kôlij bijé dīré gey hô biji pôn nañ dī nij. ¹⁹ Kwôlo nini kôl hen na, na wo Emen ré jo Krist ré hô sa bi bijé pôn nañ dī dība, ôbi erem sa têrij toji a ré nij, añ jéni bi niné ô kôlij bijé dīré gey bi bay ré hô bij nañ dī.

²⁰ Na ôbi á, niné yij bay jé ka Jésu Krist hen. Añ yi mega Emen né uwôge bijé kibi kwôlo si kibrini a hen. Nini uwôlêngge nañ hini Krist herange ken sa bij nañ Emen dība, ken yi bay bareri ré nij. ²¹ Wôsa Jésu Krist na li têrij tôni ré kwôy, nijba, Emen bi bay liri mega ôbi têrij iyôn wô sarna añ bi bijpare to nana bij nañ Krist

hen na, ôbi ré berêna mega bîjé kaɲ derôre tiri a.

6

¹ Na ôbi á, niné li jé pôn naɲ Emen aɲ nini uwôlêɲge bi bô derê wo Emen wo li naɲ ken hen na, ken mêne aɲ seɲge ré. ² Wôsa Emen na kôl bô magtubu tori a kôl iyôɲ ba:

«Sa lê derê wuɲê a na,
na en toy uwôgê wom men,
sa gelê wuɲê na,
en li naɲ ju a men.»

Iyôɲ ba, haw hen na, yênen, na wulê wo Emen gey lê derê naɲ bîjé men, gey gôliɲ naɲ ci a men.

³ Nini gey lê ani kani ka habiɲ bi ré jôriɲ bîjé erê tô Emen a ré, wôsa nini gey bi kwôni ré dô kwôli jé woni habiɲ né. ⁴ Bô jé kêɲ bi wo nini li hen na, nini gel wo ré na jé wo Emen a niné li hen. Na ôbi á, perê ermé kwôlê wo gay gay hen men, perê bô emê wo gay gay hen men, perê gusiɲ to gay gay to bay geléni a men hen kôba, nini bu bôrni iyêre baa ya tô hen. ⁵ Bay sêni men, bay perêni men, bay gwôse bîjé sarni a men, nini li jé woɲ temare men, nini uwôɲ kini yé kum né men, nini uwôɲ kini emê ani ré a men.

⁶ Nini gel wo niné na manê ka Emen naɲ jé lêreni wo na kwôɲ tayre ré hen men, naɲ henê angani men, naɲ ulê bôô woni men, naɲ bô derê woni men, naɲ Tunu toɲ hendi bô bôrê to bôrni a hen men, naɲ peré megêrni woɲ tiri hen men, ⁷ naɲ béré kwôlê woɲ tiri wo nini uwôl hen a men. Aɲ Emen béni néé wori. Jé lêreni woɲ derôre a

na anɔaŋ maŋê ka nini sêŋ naŋ ôbi bare men, nini jôriŋ sarni a men. ⁸ Bijné ka pôni toy kibrini men, ka pôni dô kwôlini habiŋ men, ka pôni ay kibrini men, ka pôni tiréni men, ôbi wo nini kôl kwôlê woŋ tiri hen kôba, bay berêni mega bay benare iyôŋ a men. ⁹ Bay bô mega niné na ani ré, niŋba, bijné kêm henêni men, bay bô mega niné ma niŋ, niŋba, nini mô tu geŋ baa ya. Bay geléni gusiŋ niŋba, bay deréni ré tô. ¹⁰ Bay geléni gusiŋ hani niŋba, yerni derêni baa ya men, tu bijné a ba, nina bay nimré, niŋba, nini biŋ bijné ari upé damaŋ tô kwôlo Emen a yi mega niné ôriŋ naŋ ani ré yôd niŋba, nini ôriŋ naŋ are kêm a men.

¹¹ Kenbay bijné ka Kworênt a na, na nini kelêŋge na tu kwôlê dîba, na nini jerêŋge bôrni ré.

¹² Nibay ba, nini bôl bôrni béŋge, niŋba, na kenbay a jerêni bôrŋge dî. ¹³ Haw hen en iyêlêŋge mega wo kené na kamnen iyôŋ. Belêŋge bôrŋge béni mega wo nibay nini bôliŋ bôrni béŋge hen iyôŋ men dîba, ken jerêni bôrŋge ré.

Bijŋge pôn naŋ bay kaŋê Emen hen né

¹⁴ Bijŋge pôn naŋ bijné ka kaŋ bê bôrji sa Jésu a hen né. Sa pôn anɔaŋ derôre naŋ ka habiŋ biiriŋ ba? Laba kirijŋ ka berari naŋ ka hendi biiriŋ ba?

¹⁵ Laba Jésu Krist naŋ Sidan ba, kwôlê woji a biŋ hari ba? Laba, bijné ka bi bôrji sa Jésu a men, ka bi bôrji sari a ré men, na kwôlê woji a biŋ ba?

¹⁶ Laba *iyéy Emen ba, a biŋ naŋ kamrê hare ba? Wôsa nabay na, nana iyéy Emen woŋ ôbi merê tu geŋ hen. Mega wo Emen bi na kôl iyôŋ ba:

«Na merê naɲ ci men,
na erê perêrji a men. Na yé Emen woji men,
bay a yé ßijé kapê men.»

17 Ôbi a Kelma Emen ré kôlji iyôn ba:

«Séŋge aɲ perê bay lê habré aɲ ken mô sêd naɲ
ci.
Hebéŋge ani kani ka *kagemi ré aɲ na beréŋge
yen a.

18 Aɲ na yé Ibareŋge men, kenbay kôba,
ka yé kamnen kaɲ impê naɲ kaɲ yébé men.
Na Kelma woɲ ôbi ibé iyêrê a kelê hen iyôn.»

7

1 Yênen kapê, Emen na ay tôri ðiré béna are bay
ka kêm hen. Mega wo hen iyôn na, na peléŋge
aɲga habij kêm ka yerna hen aɲ men, ka yi
tununa hen aɲ a men, aɲ na kemnaŋge tini Emen
aɲ na yij ßijé kari yôd a men.

Yi derê wo Pol

2 Beléŋge bôrŋge béni men kamaɲ, nini lij
kwôni ani ka habij né men, nini bobré kwôni ré
men, nini laserê kwôni eɲgij aɲgari ré a men.

3 En kôl hen iyôn ené ðij kwôlê sarŋge a ré,
wôsa ken hôn wo na en kôl ené peréŋge hen.
Aɲ hena niné mô tu geɲ, niné ma kôba, ani ka
a karêni naɲ ken ba, naɲ. 4 Wôsa en béŋge bôn
yôd men, yen yén damaɲ wô sarŋge a men. Perê
gusiɲ to en geliɲ a na, ken dôben ibiyare bôn a
damaɲ aɲ yen dôren gaɲ.

6:16 6: 16 Lébitik 26: 12, Éjékayêl 37: 27, Jérémi 31: 33 6:17
6: 17 Esay 52: 11, Éjékayêl 20: 34,41 6:18 6: 18 2 Samuyêl 7:
14, 1 Kronik 17: 13

⁵ Kirija nini sa Maséduwan a na, kini derê bul woni naŋ yôd, wôsa kwôlê yéré si na si na. Bijné nayriŋ naŋ ni aŋ bôrni kôba, yi lôm né a men. ⁶ Nijba, kirija yerni iléni na, Emen wojŋ ôbi dôbijŋ bijné ka mô bô gusiŋ a ibiyare bôrji a hen, a béni néérni hôriŋ naŋ sa wo Tit. ⁷ Wôsa na saari a béni néérni mera ré, nijba, kwôlo ôbi derêni kôba, béni néérni a men, ôbi kelêni iyôŋ ba, kené dôbri ibiyare bôri a damaŋ men, kené gey gelenare men, bôrŋge ré tarêŋge wô aŋga habijŋ ka kené li hen men, kené gey jerê san kôbi bay baaren a a men, aŋ kirija en toy hen iyôŋ na, yen dôren damaŋ a.

⁸ En hôn wo magtubu to na en li béŋge tumô hen na, ré li bôrŋge ré mêne, nijba, nôbi ba, bôn mêne ré. Bôn réé mênê wôsa na en hôn wo magtubu hende to hen ré lê aŋ bôrŋge ré mêne sem, ⁹ nijba, haw hen yen dôren sa magtubu to na en li béŋge hen. En li yi derê na wô wo magtubu hende to hen li bôrŋge mêne hen ré nijba, bôrŋge bi wo mêne hen na, li aŋ ken dí tô têriŋ tonŋge baa. Iyôŋ ba, Emen a geyé bi bôrŋge ré mêne hen iyôŋ bi kené ðijŋ tô têriŋ tonŋge baa. Aŋ na habré a na niné lêŋge hen né. ¹⁰ Wôsa bôrŋge wo Emen li aŋ mêne hen na, li aŋ ken bul cêgerŋge bijŋ têriŋ tonŋge aŋ gôlijŋ naŋ ken aŋ barêri naŋ nij, nijba, bô mênê wo sa terare a nà ná, na kwo ôriŋ naŋ ken kibi temare a. ¹¹ Aŋ bôrŋge bi wo mêne hen na, na Emen a geyé aŋ haw hen na yerŋge kariŋ aŋ li bôrŋge mêne men, ulêŋge suné aŋ ken ôriŋ doy gelenare men, ôbi béŋge yi gwa bi kené lijŋ aŋgaŋ derôre men, ken ôriŋ doy halê ôbi lêre are bay ka hen men,

gel wo kebrenge ré bô kwôlê bi wo kê m hen a ré men.

¹² Na ôbi á, hena na ené li magtubu hende to hen bé nge ba, na wô ôbi lê habré bi wo hen né men, na wô kwo bôri na mène wô kibi kwôlê bi wo hen, hen né men, nijba, na wo kené hôn wo tumô Emen a ba, ken li anga nini kelê nge kené li hen na n yi gwa. ¹³ Haw hen na, bôrni kurij tòn nij men, bôrni jal mera ré, nijba, yerni derêni dama n a kirija nini toy wo yi Tit ré dôri wôsa kené jal bôri. ¹⁴ Kirija na en jé Tit iyére tonje a na, en ay kebrenge ga n tumôri a kirija ôbi ô gelé menba, na tiri a men. Nini kelê nge na tu kwôlê kwôy kwôy, men, kebrenge bi wo nini ay tumô Tit a hen kôba, na tiri a men, a n yi mega bi wo na nini kôlij hen iyôn. ¹⁵ Wôsa kirija ôbi ô bij iyére tonje a na, ken biri kwôlê men, ken biri yer nge a na n dôbê sa men, a n kirija ôbi erem sara na, yiri dôri sar nge a. ¹⁶ Yen dôren ga n wôsa en hôn wo kené na gawrê ka ené bê bôn sar nge a.

8

Baliyare to bay ayê bôb ka Maséduwan

¹ Yê nê n, nini gey kelê nge kwôli anga bay ayê bôb ka Maséduwan li hen. Are bay ka hen na, gel bô derê wo Emen wo yi bôrji a hen. ² Bay gelij gusij dama n haji, nijba, yirji dôrji, nimré liji haji, nijba, bay bi are dama n na n bô baliyare. ³ Bay hena na n bôrji a ré bi an gaji bay ka hen, a n i i ba, bi gengij sa nééri nééri men, dê sa nééri a men wôsa na an ga en gel na n tun. ⁴ Bay uwôlêni bi niné dji geré bi cibay kôba, ciré lê

baliyare naŋ bay ayê bôô ka Jérusalêm a men. ⁵ Men, aŋga bay li hen na, dê sa ka nini genge hen aŋ men, bay ay yirji biŋ Kelma Jésus tumô aŋ naŋ bô geyé wo Emen na, bay ay yirji béni nibay men. ⁶ Kenbay ba, Tit na wôge are iyére tonŋe a tumô niŋ. Na ôbi á, niné gey bi ôbi ré hô ô deré kibi jé wo dôri wo ôbi na li perêrŋge a hen. ⁷ Kena bay upé sa are bay ka kêm hen a: tô ayê bôô a men, sa gwosoy kwôli kelêrŋge a men, sa henê are kaŋge a men, sa yerŋge wo gwanŋge yôôd hen men, sa peré wo ken peréni hen a men. Iyôn ba, nini gey bi kené yi bay upé sa ari bé a a men.

⁸ Kwôlo en kôl hen na, na tôô a ené ay béŋge hen né, niŋba, en kôl kwôli yi gwa wo megêrŋge hen iyôn bi ené gelé na ba, kené pur megêrŋge tiri naŋ bôô pôn haŋge ba? ⁹ Men, ken hôn derê wo Kelma wona Jésus Krist ôbi wo are kêm yi kôbri a, niŋba, ôbi na li yiri ôbi nimré wô sarŋge, ôbi li are bay ka hen iyôn aŋ hô yiŋ ôbi nimré aŋ bi kenbay kené hô yiŋ bay upé tu Emen a.

¹⁰ Iyôn ba, na kelêŋge kwôlo en erem gengiŋ sa kwôlé bi wo hen hen. Elê wo di jô hen na, na na kenbay a na geyé wôgê are tumô aŋ kenbay a ayê tôri tumô tiri a men. Iyôn ba, dô wo kené duu kibi ari wôgê kaŋge bay ka hen. ¹¹ Derêŋge kibri naŋ yi derê mega wo na ken ayiŋ tô gengéri hen iyôn. Aŋ aŋga ken uwôn kôbreŋge a a kené bi. ¹² Wôsa hena kené biŋ Emen aŋga ken uwôn hen naŋ yi derê na, Emen a geyé, niŋba, hena ani ré naŋ kôbreŋge ba, Emen a geyé kené biri môj môj ré.

13 En gey na wo kené bij megêrŋge ari uné kanje kêm aŋ bi bay ré môriŋ dô aŋ kenbay dema kené baŋ naŋ nimrére ré, niŋba, en gey na wo kené némij dī. 14 Haw hen wo are kôbrenje a dê hen na, ken bij ka are naŋji hen men. Aŋ tôre to cêgê hena bay ré sa ôriŋ kôbriji a dê men ba, bay a hô sa béŋge men tô. 15 Aŋ a yé mega wo na liŋ bô magtubu to Emen a kôl iyôŋ ba: «Kwôni wo na pô kwô wo bay uwôgeri *man hen mē ba, ôm gôli ré men, ka pô dê hen kôba, ôm yêji ré men, aŋ i i ba, uwôŋ ôm nêmi nêmi.»

Tit naŋ bay bêeri

16 Mega wo nini li naŋ ken hen iyôŋ na, Tit kôba, gey lê naŋ ken damaŋ hen iyôŋ men. Na Emen a biri ermé bi wo hen aŋ nini liŋ Emen bi wo hen dosé wô ermé wo dôri wo ôbi biri hen. 17 Ôbi ba, bi kwôlê sa jé wo na nini jéri hen. Niŋba, ca kôba, ôbi erem gaŋ dīré erê iyére tonje a. 18 Nini bi gawra wo pôni ô naŋ dī ya. Gawra bi wo hen na, bay ayê bô kêm ay kibri wôsa ôbi uwôl béré Kwôlo Dôri biji. 19 Na ôbi wo hen mera a niné jéri hen ré, niŋba, na églispê kêm a dôri bi ré ô naŋ ni, wô jegêni wôgê are. Jé wo dôri bi wo hen, a ulê hini emê sa Kelma a men, gel wo niné gey lê naŋ biŋé a men.

20 Lari wo nini uwôŋ na, mē gaŋ aŋ nini gem dô dība, nini gey bi kwôni ré ulêni kwôlê sarni

a kini céri a ré. ²¹ Nini woge wô lê anɔa dôri tu Emen a mera ré, niɔba, tu gawrê a men.

²² Men, nini jé yêni ni wo pôni naɔ kamaɔ ka wôô hen, na gawra wo nini kôbri gaɔ aɔ nini hôn wo ôbi ré ay yiri biɔ jé wo Emen. Aɔ haw hen kôba, ôbi li jé damaɔ wôsa ôbi bi bôri sarɔge a. ²³ Tit ba, na megan ôbi jé wo nini li jé bem aɔ bi niné liɔ naɔ ken men, kamaɔ ka wôô ka biri hen na, na églisɔpê a jéji iyére tonɔge a. Jé bi wo hen na, uwôl hini emê sa *Krist a. ²⁴ Peréngge biɔné bay ka hen damaɔ, aɔ kirija églis to jéji hen toy hen iyônɔ na, bay a henê wo kebrenɔge wo niné ay tirji a hen na, ré na tiri.

9

Ari wôgê ka gengiɔ sa yênerna bay ayê bôô

¹ Kwôlo gengiɔ sa lari wo niné jéɔ biɔ bay ayê bôô ka Jérusalêm a hen na, dé wo niné hô béngge magtubu ré niɔ. ² Wôsa en hôn wo kené gey lê naɔ ci. En dôriɔ kamaɔ ka Maséduwan a kwôlenɔge kôl iyônɔ ba: «Bay ayê bôô ka Akay a na, na naɔ elê wo di jô a bay a na gengé ciré lê naɔ bay ayê bôô ka Jérusalêm a. Kirija bay toy hen iyônɔ na, biɔné kwône perêrji a gey ciré lê naɔ ci men.» ³ Na iyônɔ a, ené jé yênerna ka subu hen yerɔge a bi kené bu sa tê lari bi wo hen tumô mega wo na en kôliɔ hen iyônɔ. Aɔ kirija niné biɔ iyére tonɔge a ba, kebrenɔge wo na en ay hen na, ré yi tiri. ⁴ Réba kirija nini biɔ naɔ kamaɔ ka Maséduwan aɔa bay ô gelé wo kené bu sa tê lari bi wo hen né tô na, tayre a dên tumôrji a wô wo na en kôlji kené bu sa tê lari na kô niɔ. Aɔ

kenbay kôba, tayre a dênge men. ⁵ Ôbi a, kirijna ené erem hen iyôn menba, en jé Tit naŋ yênera ka wôô hen bi ré ôrji unéŋge tumô. Aŋ bi bay ré ô jegêŋge beré sa tê lari wo na ken genge kené bé hen. Aŋ kirijna ené bijn ba, kené bu sa têri kô nij, hen iyôn na, a gelé wo kené wôge naŋ bô derê dîba, kwôni a ré beréŋge eren né.

⁶ Erméŋge sa gwosoy kwôlo kôl iyôn ba, kwôni wo ré ci kwôrôro iyôn ba, ré uné lôg men, kwo ré ci tu woléri damaŋ ba, ré uné damaŋ men hen. ⁷ Kwôlo gengij sa aŋgaŋ bé bay ka hen na, na i i ba, bi bi mega wo bôri genge hen iyôn dîba, bi gaanê ré men, bi kwôni bi maseréŋge dema kené bi ré a men. Nijba, ken bi naŋ bôô pôn wôsa Emen gey kwôni wo bi naŋ yi derê. ⁸ Ôbi nêmbéŋge are uné ka gay gay dê sa ka ken ôrij doyriji hen kwôy kwôy hen aŋ bi kené uwôn berij baliyare tumô tumô naŋ tôrji wo baa hen hen. ⁹ Na hen iyôn a, na ré lij bô magtubu to Emen a kôl iyôn ba:

«Gawra wo bôri dô na,
 bu baliyare naŋ bay nimré men,
 bô derê wori bi wo hen kôba,
 a yé naŋ kwini a men.»

¹⁰ Na Emen a bijn bijné kay cé men, aŋgaŋ emê ka bay ôm hen men, ôbi bi are ba, bi mê a aŋ bi bay ré berij baliyare naŋ bijné mê hen iyôn men. ¹¹ Men, Emen a béŋge are gay gay aŋ bi kené berij baliyare naŋ bijné men, ôbi a bijné kwône ré lij Emen dosé wô aŋga kené biji naŋ geré woni hen men. ¹² Lari wo ken wôge hen na,

na wô lij nañ bijné ka Emen mera ré, nijba, bijné kwône a lij Emen dosé damañ wô baliyare tonje hende to hen. ¹³ Are bay ka ken wôge hen na, bijné kwône a heramê Emen wô bê kwôlê wonje wo gel bê bôô wonje sa Kwôlo Dôri wo *Krist a hen men, bay a heramêri wô kibi are bay ka kené biji hen men, wô ka kené bijn bijné ka ðañné hen a men hen. ¹⁴ Bay a uwôlê Emen wô sarnge men, bay a perênge a men, wô kibi bô derê wo ðê kirij wo Emen béñge hen. ¹⁵ Na lij Emen dosé wô kibi anğan bé ka ðê kirij ka ôbi béna hen.

10

Pol ka mañê sa jé wori a

¹ Nôbi Pol na, ken kôl iyôn ba, kirijna ené mô nañ ken ba, ené jal menba, kirijna tòn né dô dema ené nayênge men, nijba, en gey jalê men, en gey derê men, mega Jêsu Krist iyôn. ² Na ôbi á, ené gey bi kené bul hal wonje an kirijna ené sa bijn iyére tonje a ba, ené erê nayênge ré nij hen. Wôsa bijné ka pôni perênge a kôl ené li jé na wô uwônij anga sa terare a nà. Bijné bay ka hen iyônji hen na, na erê nayêji damañ. ³ Nini baa sa terare a nà, na tiri nijba, sêpare to nini sêj hen na, na top sa terare ré. ⁴ Anğan mañê ka kôbrini a hen na, na ka bijné sa terare a nà ré, nijba, na ka hena ligi Emen a ði. Anğan mañê bay ka hen na, nê mênê kirij ka bayi Emen môrij ya hen men, nini bu kibi bay benare kan bay naripay kwôlê hen a men. ⁵ Nini mêne anğan uwôyrê yi ka jôrij bijné ré hôn Emen hen men, nini iyêl kwôlo ré bul ermé wo bijné kê m an bi bay ré bijn

*Krist kwôlê naɲ ermé woji hen a men. ⁶ Hena kené gelij bijné kené bijn Krist kwôlê na, nija uwôɲij néérni wô pôrij bay narê kwôlê.

⁷ Kenbay ba, ken bô na cêgi are nô na mera. Ken toy, hena kwôni ré kôl díré na kwo Krist ba, bi hôn wo nibay kôba, niné na ka Krist hen iyôɲ men. ⁸ Wôsa tôô to en ôrij hen na, na Kelma Jêsu Krist a ben bi ené lij naɲ ken díba, bi ené mênêɲge ré. A hena ené di dengôn naɲ tôô hende to hen kôba, tayre dên né. ⁹ Men, en gey bi kené erem mega wo bô magtubu tijê a na, ené dôbêɲge harê bôrɲge a mera ré. ¹⁰ Bijné ka pôni kôl iyôɲ ba, kirija ené li magtubu biji ba, ené kôlji kwôlo iyêri iyêri. Nijba, kirija ené mô naɲ ci ba, ené jal díba, kwôlê wupê ré na ani ré a men. ¹¹ Bijné bay ka kôl hen iyôɲ hen na, bi bay hôn wo kwôlê bi wo ené kôl bô magtubu a hen na, kirija en bijn upéɲge ba, na lê na mega bi wo na en kôlij bô magtubu a hen iyôɲ têt têt.

¹² Bijné bay ka hen na, bô yirji mega ciré na ka damné iyôɲ, nijba, nija kelê niné némij naɲ ci ré men, bay bô mega wo ciré na cibay mera menba, na kwôbrê a men. ¹³ Aɲ kwoni nibay ba, nini di dengôrni na naɲ jé wo Emen bêni kôbrini a hen mera díba, nija dê dengôrni naɲ aɲga đangí ré. Jé bi wo Emen bêni hen na, na ôbi á, niné ôrij iyére tonɲe a hen. ¹⁴ Ôbi a, kirija niné saɲ iyére tonɲe a naɲ Kwôlo Dôri wo Krist hen na, nini li jé wo đangí sa kwo Emen na bêni hen né. ¹⁵ Niné di dengôrni naɲ jé wo ka đangí a lê hen né wôsa dôlêni sara ré, nijba, nini bi bôrni sarɲge a mega wo kené bê bôrɲge derê

sa Jêsu. Aɲ bi jê woni wo perêɲge a hen ré ô tumô mega wo Emen na gengɲ hen iyôɲ. ¹⁶ Ôbi a, niné uwôɲɲ geré uwôliɲ béré Kwôlo Dôri sa iyére to kelan ɲan ken to ðiɲé toy kwôlê bi wo hen né tô hen, ðiba, nini gey bi niné dê denɲôɲni sa jê wo megêɲni a na lê hen né.

¹⁷ Nɲba, bay na li bô magtubu to Emen a kôl iyôɲ ba: «Kwôni wo gey dê denɲôri ba, bi di wô kibi anɲa Kelma a lê hen ði.» ¹⁸ Wôsa na ðiɲé ka ay kibi yirji a Emen né denji hen né, nɲba, na ka ôbi a ayê kibriji dem hen ði.

11

Pol ɲan bay jê kan bay benare hen

¹ Haw hen na, na iyêlê mega wo ené gal iyôɲ nɲba, ken ðén na iyêlê. ² En li terbére sarɲge a, terbére hende to en li sarɲge a hen na, hena na ligi Emen a. Wôsa ken yi môɲ môni temale to en môɲne wô biɲ *Krist wo na ôbi gusôre pôn nêɲ iyôɲ hen. ³ Nɲba mega wo Êb na ði kalaw na lamɲne ɲan gwosore tori hen na, en hare wô wo kwôni ma ré belé ermé wonɲge aɲ yerɲge wo ken ði yi Krist a ɲan bô pôn yôd hen ma kené ðéɲ hen iyôɲ men. ⁴ En kôl hen iyôɲ wôsa hena ôbi gelé kwôlê woɲ benare ré era sa gelêɲge kwôlê ba, ken ðiri derêɲge a men. Kwôlo ðiɲé bay ka hen dô gengɲ sa Jêsu hen na, biɲ ɲan kwoni ré men, tunu to bay kelêɲge kwôle hen na, na Tunu to ken uwôɲ hen né men, Kwôlo Dôri wo bay derêɲge hen kôba, na kwo na nini derêɲge

hen né a men. Hen iyôn hari kôba, ken dôbijn marŋge toyijn a men.

⁵ Ken bô mega wo bay ré na bay jé ka damné nijba, bay dên naŋ ani kani ré. ⁶ Na tiri, keben nenlé môŋ kwoji iyôn né hari nijba, kwo gengijn sa henê are na, en hôn men, aŋ en gelénge sél têê kwône naŋ geré wo gay gay a men.

⁷ Kwôlo Dôri wo Emen wo na en diirênge hen ba, na en engerênge ani kani ba? Na en dôbe san aŋ bi kenbay kené yijn bijné hen ba, na en li habijn ba? ⁸ Kirijna na en lij jé perêrŋge a hen na, na églis to đañné a na ben are điba, na na kenbay ré. Aŋ yi mega wo ené pera aŋga bijné ka đañné sa lij jé béŋge iyôn. ⁹ Kirijna na en lij jé perêrŋge a hen na, are na nafen kôba, na en engerênge ani ré aŋ na na bay ayê bôô ka Maséduwan a na ben aŋga na nafen bay ka hen. Wulê bi wo hen na, na en dôyrênge wô ani ka ré nafen bay ka hen né men, na engerênge ani ré nij kwôy a men. ¹⁰ Naŋ tu kwôlê wo Krist wo yi bôn a nà ná, kwôni wo sa emê iyére to Akay a nà wo a jôren dê denğôn wô kwôlo en kôl hen ba, naŋ. ¹¹ En li hen iyôn hen ba, en geyênge na geyé ré ba? Na iyôn né, wôsa Emen hôn wo ené perênge.

¹² Are bay ka en li hen na, na lê hen iyôn iyôn aŋ bi bay jé kaŋ bay benare bay ka hen ré uwôn kini dê denğôrji wo ciré li jé mega nibay iyôn men né. ¹³ Bijné bay ka hen na, na bay jé kaŋ tiri ré men, bay kôl kwôlê woŋ tiri gengijn sa jé woji bi wo hen né men, bay li yirji môŋ ciré na bay jé ka Krist iyôn a men. ¹⁴ Bi denğôrŋge ténge sa are

bay ka bay li a hen né. Wôsa Sidan bi kôba, nêmbelê yiri mega dîré na *mana wo derômaran a wo na kirin ka perangi hen. ¹⁵ Iyôn ba, bay jé kari ka bul yirji mega ciré na bay jé ka Emen kan tiri hen na, ken dî dengôrnge téngge ré, nijba, sa to cêgê kelôg a hen na, Emen a sa jerê kwôlê sa jé lêreji bi wo hen a.

Pol kôl kwôli gusij to dîré gelij wô Krist

¹⁶ En hô kelênge bi kwôni bôren mega ôbi galê iyôn né. Réba hena kené bôren mega ené na ôbi galê iyôn kôba, dénge bi na dê dengôn dê men. ¹⁷ Na tiri, na Kelma a ben tôô a ené kôlij kwôlê bi wo hen né, wôsa kirija en di dengôn ba, en iyêl na mega ôbi galê iyôn. ¹⁸ Bîné kwôni dî dengôrji nan anga sa terare a nà, iyôn ba, na lê môj kwoji iyôn men. ¹⁹ Kenbay ken kôl kené na bay tu melênê menba, wô mi a, kené dî bay galê derênge kwôlê ba? ²⁰ Men, yerênge derênge sa bîné ka lêngge mega limé kaji iyôn men, ken dîji bay emênge men, lamênge men, dô turnge men, sê tô marêge a men. ²¹ Henañ ken gey bi ené li na hen iyôn men nêê? Nijba, nôbi ba néén yôn, a ené lij môj kwoji hen iyôn men ba?

Iyôn ba, ken dî bôrêge jal san a an na iyêlê môj ôbi galê iyôn haw hen men, na dê dengôn nan anga bîné dij dengôrji hen men. ²² Bay di dengôrji wô wo ciré na Hébre ba, nôbi kôba, ena Hébre men. Bay kôl ciré na kam *Israyêl ba, nôbi kôba, ena kema Israyêl men. Bay na kwôngê *Abraham ba, nôbi kôba, ena kunga Abraham men, ²³ bay kôl ciré na manê ka Krist ba, nôbi kôba, ena mana wori men an en li jé gôlji an sôn.

En iyêl môñ san ré nañ iyôñ, en li jé dêji kêm men, en yi dañgay gôlji men, bay sên damañ gôlji men, en mô kibi temare a têtê kwône gôlji a men.

²⁴ Damné ka Jubnê pôren têtê bay. Ôbi wo têtê bay hen na, bay yêmnen kibi sera tôre subu kibi deñgêse deñgêse. ²⁵ Damné ka Rômênê kôba, sênji nañ kwore têtê subu men, ñjné gôben nañ jerew têtê pôn men, bato herijñ nañ en kam a têtê subu añ kwo têtê pôn na, en li yoyre pôn men, tu tare pôn men bô kam a. ²⁶ Kergare hende to en erê kêm hen na, en kurijñ kibi temare a bô cér a men, en kurijñ kibi temare a kôbi bay gemsare a men, en kurijñ kibi temare a kôbi yênên kañ Jub men, ka na Jubnê ré hen a men. Kirijñ kêm ka en ô ya hen na, en kurijñ kibi temare a, ré na derô ira, bô kalmê, bô cér a, nañ yênên kañ bay benare hen kôba, en kurijñ na kibi temare a.

²⁷ En li jé damañ môñ ené ma iyôñ. Sa to pônî a ba, en uwôñ kini yé kum né men, en ñu bôn iyêre sa kurôñ wo lèn hen men, sa kam ka dên hen a men. Sa to pônî a, en ba emê are men, kelanê dên damañ men, bargay ka ené dôbe kôba, nañ a men. ²⁸ Gusijñ to dañgi kwône lêreren ya nijba, na derê kwôliji kêm né men, aña ñu bôn ba, na églisnê kêm mera wôsa en sun kwôliji sa pôn pôn. ²⁹ Hena kwôni ré iya ba, nôbi kôba, en bô môñ ené iya hen iyôñ men, hena kwôni ré kurijñ ba, bôn taren damañ. ³⁰ Hena bay ré li añ en di deñgôn ba, en di na nañ iya wujê bi wo hen. ³¹ Emen Iba Kelma wona Jêsu hôn wo ené kôl na kwôlê woñ tiri. Bi hini emê yi wô sari kwôy kwôy. ³² Kirijña na en bañ Damas a na, kelma

wo bô emê iyére to kelma wo dami Aretas ay tôô bij bijné kari kébu kibi geré pôn pôn wo haba woŋ gerem wo bay ay sa iyére a hen aŋ bi bay ré buren. ³³ Nijba, bay ayê bôô uwôlen bô gway a aŋ, bay ha gaŋne ya aŋ herben nô cêgi haba si tu tulmô kirij ka pôni aŋ en giiri gôl.

12

Pelal wo jô Pol naŋ aŋga Emen yêge sarji gili hen

¹ Na dê deŋgôn sem a bi wo lê wo en li hen iyôn ba, na aŋga habij hen. Haw hen, na deré kwôli aŋga Kelma gelen bô pelal a hen. ² Kemnêŋ li elê môj kibi pôrbu nij wo Emen na ay ôbi ayê bôô wo pôni wo en hôni dô hen ôrij naŋ dî derômaraŋ a to jôgij subu a. Na ba, na yiri a bay ré ay ôrij laba na tini ba, ba na hôn né, nijba, Emen a henê. ³⁻⁴ En kôl sôŋ gawra bi wo Emen ayri ôrij derômaraŋ a hen na, na pelal laba, ôbi ô naŋ yiri ta na iyôn kôba, nôbi en hôn né nijba, Emen a henê. Aŋ kwôlo gawra bi wo hen toya derômaraŋ a hen na, kwôni nêmen kelê bij né men, Emen bij kwôni tôô ré hô kôl ré nij a men. ⁵ Na dê deŋgôn wô ayê wo Emen ay gawra bi wo hen ôrij derômaraŋ a hen nijba, kunê nôbi ba, na dê deŋgôn na wô iya wo en iya hen dî. ⁶ Hena ré enê di deŋgôn kôba, en gal ré wôsa na kelê na kwôlê woŋ tiri. Nijba, na dê deŋgôn né aŋ bi kené ermij sara gaŋ gôlij sa aŋga na en li ken gel hen né men, sa kwôlo na ken toy keben a hen né a men. Kirij bay ka hen

dema kené henê wo ené na ôbi galê réba ené na kwo dami men tô.

⁷ Ré ené uwôyrê yen wô anğa dê kirij ka Emen gelen hen nijba, Emen ben anğa lèn habij bi ré jôren uwôyrê yen. Anğa habij bay ka hen na, yi mega mana wo Sidan ré dên an bi ré jôren uwôyrê yen iyôn. ⁸ Gengij sa anğa lèn habij bay ka hen na, en uwôl Emen têê subu bi ré dôrji yen a an ⁹ nijba, ôbi kôlen iyôn ba: «Bô derê wupê bi wo en bem hen nê, wôsa na kirijna néé gawra nap dema ibé iyêrê wupê ré li jé yiri a.» An yen dôren gan an en di denğon sa néén ôbi wo nap hen, an bi ibé iyêrê wo *Krist ré baa nap en. ¹⁰ Kwôlê bi wo hen li an yen ilen né kwôy. Hena ené iya, hena bay ré teren, bay ré gelen gusij, ené mô na bô tu na, ené mô na bô bô emê a kôba, en hên wo ené gelij gusij na wô sa Krist. An yen dôren wôsa kirijna néén nap dema Krist ré ben néén damañ a.

Pol sun wô bay ayê bôb ka Kworênt

¹¹ Kenbay a lê a ené li are mega ôbi galê hen iyôn hen, ré na kenbay a ré derê kwôlen nijba, ken dô ré ana ené dô kwôlen nap keben wupê hen. Nôbi ba, ena ani ré hanê, nijba, bay jé kanğe ka hawi bay ka ken kôl ré na ka damné hen kôba, dên né. ¹² Wôsa kirijna na en ban iyére tonğe a hen na, na en li jé nap ulê bôb yôd an Emen ben en li anğan gijê ka gay gay. Anğan gijê bay ka hen na, gel wo ené na *ôbi jé wop tiri. ¹³ Anğa dôri ka en li iyé bay ayê bôb ka danği a hen na, na en li iyére tonğe a hen iyôn men, dîba na en dô turnğe ré. Anğa pôn

nêŋ ka en ba lê iyére tonje a na, na wôsa na en uwôlêŋge kené ben ani ré hen. Iyôŋ hari kôba, ken dī bôrŋge jal san a.

¹⁴ Ba da wo na herê iyére tonje a hen ya. Hen a ba, na têê subu a nijn. Ôbi wo na herê hen kôba, en gey bi kené ben ani ré a men. Wôsa na yerŋge a ené gey dība, na gursu tonje ré. Yi mega kamrê naŋ balêrji iyôŋ, wôsa na kamrê a abê balêrji ré, nijba, na balêrji a abêji dī. ¹⁵ Ré ené kay aŋgaŋê kêmen, ré ené merên môŋ ené ma aŋ iyôŋ wô sarŋge kôba, na lê yi derê. Na ba, ken puren lôg na wô wo nôbi ené perêŋge damaŋ bi ba?

¹⁶ Ken hôn wo nôbi na, ené eŋgerêŋge ani ré. Menba, ka pôni kôl iyôŋ ba, ené na ôbi gwosore men, ené na ôbi lamê kirij a men. ¹⁷ Na ba, en lamêŋge na iyeŋ iyeŋ ba? Laba na naŋ kamaŋ ka na en jéji iyére tonje a hen a ené lamêŋge hen ba? ¹⁸ Na Tit naŋ yêna wo na en kelêŋge kwôli hen, a na ené jéji yerŋge a. Na ba, na Tit bi a lamêŋge eŋgij aŋgaŋge ba? Ken hôn wo nôbi men Tit men na, nini li jé bem naŋ ermé wo pôn men, naŋ geré bi wo pôn hen men.

¹⁹ Kwôlo nini li bô magtubu a béŋge hen na, ermêŋge wo niné kôl hen iyôŋ wô jôrij sarni ré, nini kelêŋge hen, na naŋ hini Emen wôsa nija ka Krist. Yênen nini kelêŋge hen iyôŋ wôsa nini gey béŋge na néerŋge bi kené ôrij tumô tumô tô ayê bô wôŋge a. ²⁰ En kemna wô wo kirija ené bij iyére tonje ba, jé lêreŋge ma ré sa yé kwo en gey hen né. A hena ré yi hen iyôŋ ba, jé lêren nôbi kôba, a derêŋge ré kwôy men. Dô

ré ba, kirija en bij perênge a na, na erê uné napare men, terbére men, bô tarê men, janare men, hare men, jôm men, dê dengô men, lê anga bôd bôd a men. ²¹ Dô ré ba, kirija en bij iyére tonje a na, Emen wujê a lê aṅ tayre ré dên tunje a wô kibi ka pôni ka kaṅ dé tó têtij toji aṅ hen men, tô yijare toji toṅ iyôn a tôn hen né men, tô angaṅ iyôn a tôn ka bay na lêêrê ca hen. Hena ré yi hen iyôn na, a gelij né ené sôm iyôn.

13

Gerjê halê wo Pol hal kamaṅ ka Kworênt

¹ Na a ba jôgij na têtê subu wori a ené ena herê iyére tonje a hen, aṅ kirija nija bij na, nija jerê kwôlê sa bay lê habré a mega wo na kôlij bô magtubu to Emen a hen iyôn. «Hena kwôni ré bôy kibi megari ley na, bi bijé nêw wô réba subu kôl hen iyôn a dema niné jerê kwôlê sari a.» ² Kergare tijê to jôgij têtê wô to na en ôrij iyére tonje a hen na, na en hal bijé kaṅ bay lê têtij naṅ tô ka ba hen a men. Haw hen wo tôn dô nij hen na, en hô halênge sôn aṅ kirija ené sa bij iyére tonje a na, ené jerê kwôlê sarji a kêm. ³ Ken gey henê na ba *Krist a ré bé a ené iyêl hen ba? Iyôn ba, na erê gelênge ken gel. Wôsa ôbi na kwôni wo li jé naṅ néeri perênge a dîba, ôbi iya ré. ⁴ Kirija bay na béeri sa gurô tagelê hen ba, ôbi na iya hari nijba, haw hen ôbi mô tu geṅ naṅ néé wo Emen aṅ kwoni nibay ka nini bij naṅ dî hen na, néérni naṅ môṅ kwori hen iyôn men, nini mô tu geṅ hen, na wô kibi merê

tu gey wori aɲ kirɲa nini sa biɲ iyêre tonje a na, niɲa sa lê jé naɲ néé wo Emen.

⁵ En kelênge bi ken kôbe yerɲge dô ken gel, na ba kené bi bôrɲge sa Jésu a bi haɲge ba? Ken hôn wo Jésu Krist ré mô bôrɲge a hen iyôn né ba? Hena ré na hen iyôn ré ba, ken ge na kay hen. ⁶ En erem mega wo nibay ba, jé lêreni ré gel wo niné na bay jé kaɲ tiri. ⁷ Men, nini uwôl Emen bi kené li ani kani ka habɲ né men, nini gey gelé mega niné na bay jé ka li jé dô iyôn né a men. Niɲba, nini gey gelênge sa lê aɲga dôri a bi wo biɲé a kelê niné kôl kwôlê, niɲba, niné li ani ré hen. ⁸ Nini kôl hen iyôn na wôsa nini nêlê ani kani ka habɲ gengɲ sa kwôlê woɲ tiri bi wo hen né, niɲba, na aɲgaɲ tiri ka gengɲ sa kwôlê woɲ tiri bi wo hen a niné lê. ⁹ Hena kené iyêre tô kwôlo Emen a haɲge aɲa nibay niné iya kôba, nini li yi derê men, nini uwôl Emen bi ré béɲge bi kené dô cerêd men. ¹⁰ En li magtubu hende to hen béɲge tumô aɲ kirɲa ené sa biɲ ba, kené bul jé lêreɲge aɲ ené sa nayênge ré niɲ. Wôsa Emen ben tôô na wo ené liɲ na naɲ ken dɲba, na wo ené mênênge aɲ né.

¹¹ Yênen, haw hen na, na deré kibi magtubu tijê niɲ, en kelênge, masênge bi ken dô cerêd men, ken dôbiɲ ibiyare bôrɲge a men, bi kwôlê woɲge biɲ men, ken mô naɲ bô jalê perêreɲge a a men. Ôbi a, Emen woɲ ôbi peré biɲé men, ôbi biɲ biɲé bô jalê a men hen na, ré baa naɲ ken.

¹² Liɲge dosé tô yêniɲare a naɲ peré men, bay ayê bôô ka naɲ en na kôba, lênge dosé kêm a men.

13 Bi bô derê wo Kelma Jêsu Krist men, peré wo Emen peréna hen men, bijnare to Tunu top hendi bô bôrê bêna pôn hen a men hen na, bi baa ré ken kê.

Magtubu tôô top bijare to kôrbi
Kimré: Magtubu tôô top bijare to kôrbi New
Testament

copyright © 2007 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kimré

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

9dff176-4e78-52cc-9acd-204efe85cf84